

2025-09-26

Ju2025/01097

Remissvar

SOU 2025:56 Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende

Akavia och Saco-S Domstol har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet SOU 2025:56. I betänkandet görs bland annat en översyn av ordningen för ansvarsutkrävande av ordinarie domare och utredningen lämnar förslag om inrättande av en särskild domaransvarsnämnd. Utredningen analyserar också frågor om förfarandet vid skiljande av ordinarie domare på grund av ålder och sjukdom, liksom behovet av och förslag på en förändrad organisation för Domarnämnden.

Nedan lämnas synpunkter på betänkandet i de delar som är av särskild betydelse för Akavia och Saco-S Domstol.

Generella synpunkter

Fråga om hur domstolarnas och domarnas oberoende kan stärkas utgör viktiga demokratifrågor och det är angeläget att det finns ett robust skydd. Akavia och Saco-S Domstol ser ett stort värde i att det vertikala oberoendet ökar och att domarnas och domstolarnas konstitutionella särställning värnas. I sammanhanget är det viktigt att risken för att domare utsätts för intern påverkan eller repressalier inte förbises då även det hotar domarnas oberoende.

Samtidigt är ansvarsfrågor för medarbetare inom det statliga området komplicerade och inte uteslutande av offentligrättslig karaktär. I fråga om den dömande verksamheten har domaren en särställning där hen måste stå helt fri från påverkan. Samtidigt är domaren en del av arbetsplatsen och dess arbetsmiljö. Såväl konstitutionella som arbetsrättsliga aspekter måste därför beaktas. Vi delar således betänkandets målsättning men ställer oss i vissa delar frågande till tillvägagångssättet. Det kvarstår flera oklarheter, särskilt när det gäller gränsdragning mellan arbetsrätt och offentlig rätt samt förslag till förskjutning från ett arbetsrättsligt förhållningssätt till en mer konstitutionell syn. Förslagen riskerar också att bidra till ett mer splittat system för ansvarsutkrävande av domare, inte minst då en stor del av den dömande verksamheten utövas av icke-ordinarie domare. Enligt vår bedömning kräver dessa frågor ytterligare analys och en grundlig beredning där olika perspektiv beaktas för att kunna nå en bredare samsyn. Även bland våra medlemmar kan olika perspektiv anläggas.

Akavia och Saco-S Domstol vill framhålla vikten av att det även fortsättningsvis finns ett adekvat arbetsrättsligt skydd för domare i såväl lag som i avtal, inklusive diskrimineringslagens regler, men också att det stöd som den egna arbetstagarorganisationen kan ge i enlighet med arbetsrättslig lagstiftning finns kvar. Sammanfattningsvis är vår bedömning att utredningens förslag innebär en långtgående nedtoning av arbetsrättsliga aspekter som behöver analyseras ytterligare. Exempelvis saknar vi en mer utförlig analys och förslag om hur ett ökat oberoende och konstitutionella aspekter skulle kunna tillgodoses med utgångspunkt i den befintliga ordningen, eventuellt med viss kodifiering i lagstiftning.

Kapitel 5 En ny nämnd bör pröva vissa frågor om ordinarie domare

Akavia och Saco-S Domstol anser att frågan om inrättande av en ny nämnd för ordinarie domare är komplex och konsekvenserna svårbedömda, varför frågan bör utredas ytterligare.

Vi delar bedömningen att det finns behov av att trygga oberoendet för det organ som prövar vissa frågor om ordinarie domares rättsställning. Det finns också skäl att övergå till ett mer konstitutionellt perspektiv i vissa sådana frågor. Däremot ställer vi oss i viss mån frågande till tillvägagångssättet. I betänkandet anförts att nuvarande ordning med Statens ansvarsnämnd fungerar väl och att det är mycket få fall som rör ordinarie domare och som således skulle handläggas av den nya nämnden. Därtill skulle ytterligare ett prövningsorgan bidra till ett mer splittrat system för ansvarsutkrävande av domare beroende på om det gäller ordinarie domare, icke-ordinarie domare eller hyresråd. Detta talar för att stärka oberoendet inom ramen för nuvarande ordning, exempelvis genom att öka Statens ansvarsnämnds självständighet gentemot regeringen och se över nämndens sammansättning. Detta är särskilt angeläget då betänkandets samlade förslag riskerar att försvaga domarnas arbetsrättsliga skydd. Det är enligt vår bedömning olyckligt att utredningen inte tillräckligt har utrett möjligheterna att vidta de förändringar som behövs inom ramen för gällande ordning.

Om en särskild Domaransvarsnämnd inrättas har Akavia och Saco-S Domstol följande synpunkter.

Vi delar utredningens bedömning att en majoritet av ansvarsnämndens ledamöter ska bestå av ordinarie domare. När det gäller övriga ledamöter i nämnden anser vi att även arbetstagarorganisationen ska kunna lämna förslag samt ha en representant i nämnden. Vi ställer oss tveksamma till bedömningen att ordföranden och vice ordföranden ska ha erfarenhet av att vara domstolschefer, särskilt om målet är att öka det vertikala oberoendet. I stället ska det eftersträvas att nämnden består av de för ändamålet mest lämpade ledamöterna och att samma synsätt ska genomsyra vem som ska leda nämndens arbete. Risk för intressekonflikter bör också inverka på valet av samtliga ledamöter.

Akavia och Saco-S Domstol tillstyrker förslaget att Domaransvarsmännen inte står under Justitiekanslerns tillsyn som ett led i att öka det vertikala oberoendet.

Kapitel 6 En ny prövningsordning för vissa frågor som rör ordinarie domares rättsställning

I enlighet med det ovan anförda anser vi att frågan om huruvida en ny prövningsordning bör införas, och hur den i så fall ska utformas, behöver beredas ytterligare. Det är otillfredsställande att betänkandet inte mer ingående prövar hur den befintliga prövningsordningen kan utvecklas för att stärka domstolars och domares oberoende samt ge det konstitutionella skydd som Grundlagskommittén förespråkade och som bättre stämmer överens med europarätten.

Om en ny prövningsordning införs har Akavia och Saco-S Domstol följande synpunkter på utredningens förslag i denna del. Vi tillstyrker utredningens förslag att Domaransvarsnämnden som huvudregel inte kan ta upp frågor på eget initiativ. Det är även väl avvägt att initiativrätten inte tillfaller Justitiekanslern (JK). Däremot ställer vi oss frågande till lämpligheten i att Justitieombudsmannen (JO), som föreslås ha behörighet att initiera ett ärende i nämnden, vilket är i linje med dagens ordning, *samtidigt* ska utöva tillsyn över densamma. Utredningens resonemang samt konsekvenser av förslaget behöver analyseras ytterligare innan det

kan rekommenderas. Det behöver särskilt klargöras hur eventuella intressekonflikter ska hanteras och om detta motiverar en annan ordning.

Vad gäller fråga om anmälningsskyldighet tillstyrker vi i huvudsak utredningens förslag. Vi vill dock peka på att det emellanåt kan det vara problematiskt att beslutet att göra en anmälan till JO fattas av domstolschefen ensam, då en sådan ordning riskerar att skapa utrymme för intern påverkan. Vi anser vidare att det bör införas en uttrycklig skyldighet för den domstol där domaren tjänstgör att utan dröjsmål underrätta den lokala arbetstagarorganisationen om en sådan anmälan. Vår bedömning är att det inte är tillräckligt med en frivillig underrättelse i frågor som kan påverka medlemmarnas anställning och rättsställning då det underminerar den fackliga organisationens möjligheter att tillvarata medlemmarnas intressen.

Fullgjord förhandlingsskyldighet bör inte vara en förutsättning för prövning

Utredningen gör bedömningen att fullgjord förhandlingsskyldighet inte bör vara en processförutsättning.

Akavia och Saco-S domstol vill understryka vikten av att det arbetsrättsliga skyddet och arbetstagarinflytandet inte urholkas. Syftet med medbestämmandelagen (MBL) är att ge de anställda inflytande på arbetsplatsen genom sina arbetstagarorganisationer, bland annat genom rätt till information och förhandling i frågor som påverkar dem, även innan besluten fattas. Arbetstagarinflytande bidrar till att frågor reds ut på ett ordnat sätt och att problem, om möjligt, kan lösas i ett tidigt skeende. Det är viktigt att ordinarie domare, utifrån utredningens samlade förslag, sammantaget inte hamnar i ett sämre läge sett till arbetsrättsliga aspekter. Konsekvenserna måste därför analyseras vidare och övriga förslag ses över innan förslaget kan rekommenderas.

Fackligt stöd och insyn

Akavia och Saco-S Domstols inställning är att möjligheten till fackligt stöd och insyn måste säkerställas även om en nyordning för ansvarsutkrävande införs. Det är viktigt att det tydligt framgår att domaren även fortsättningsvis kan utse en facklig representant som sitt ombud eller biträde. Detta är särskilt viktigt om processen i den föreslagna Domaransvarsnämnden får en annan karaktär än i Statens ansvarsnämnd, med ett större inslag av muntliga förfaranden. Utredningen gör bedömningen att den lokala arbetstagarorganisation som en fackligt organiserad domare tillhör inte bör ha en självständig rätt att underrättas, yttra sig eller närvara vid sammanträden i ärenden om avsättning. Detta är kanske inte i sig problematiskt då det ligger i linje med nuvarande ordning. Sammantaget, och i ljuset av utredningens övriga förslag som inskränker arbetsrättsliga regler och aspekter, finns en påtaglig risk att domarnas rättsställning försvagas. Vi kan således inte ta slutlig ställning innan förslagen har analyserats närmare, men utgångspunkten bör vara att ordinarie domare inte försätts i ett sämre läge än i dag.

6.3 Domstolsprövningen

Utredningen föreslår bland annat att Domaransvarsnämndens beslut om avsättning, avstängning och läkarundersökning bör få överklagas till Svea hovrätt, att prövningstillstånd inte ska krävas i Högsta domstolen vid överklagande av beslut om avsättning eller avstängning men däremot i ärenden om läkarundersökning. Beslut om åtalsanmälan får inte överklagas.

Akavia och Saco-S Domstol anser att frågan är komplex, att konsekvenserna är svårbedömda samt att risken för spridningseffekter bör tas på större allvar, detta motiverar att frågan utreds vidare.

Den ordning som idag gäller där frågan hanteras arbetsrättsligt har många fördelar. Systemet innehåller kontrollstationer och Arbetsdomstolens särskilda kompetens vad gäller arbetsrättsliga frågeställningar har bidragit till en förutsägbar och enhetlig hantering av dessa frågor mellan arbetsmarknadens parter. Det är av vikt för Akavia och Saco-S Domstol att Arbetsdomstolens funktion inte ifrågasätts eller undergrävs. Samtidigt innebär domarnas konstitutionella särställning att frågor om avskiljande från anställning inte enbart innebär en prövning av strikt arbetsrättsliga förhållanden. Om prövningen av denna fråga bryts ut och läggs på en särskild instans är det av yttersta vikt att detta sker på ett sätt som inte innebär att domarna förlorar några rättigheter som de idag har inom den arbetsrättsliga ordningen och det får heller inte bli så att prövningen innebär att domarnas arbetsrättsliga skydd försvagas.

Kapitel 7 Ändringar i den materiella regleringen av ordinarie domares rättsställning

7.2 Det arbetsrättsliga regelverket för avskedande bör inte tillämpas

Utredningen föreslår att det arbetsrättsliga regelverket för avskedande inte ska gälla för ordinarie domare. Om en domare genom brott eller grovt eller upprepat åsidosättande av sina skyldigheter visat sig uppenbart olämplig ska påföljden vara att hen i stället avsätts.

Vi har viss förståelse för utredningens resonemang. En ordinarie domare *utnämns* genom regeringsbeslut och det kan därför framstå som logiskt att denne också kan *avsättas* i vissa fall. Samtidigt har ordinarie domare enligt 11 kap 7 § regeringsformen ett förstärkt skydd, jämfört med andra på arbetsmarknaden, mot att skiljas från sin tjänst.

Utredningen menar att regelverket för avsked inte i praktiken innebär en konflikt med regeringsformen, men att det finns en teoretisk risk för att en domare inte skulle kunna skiljas från sin anställning trots att förutsättningarna i regeringsformen är uppfyllda. Akavia och Saco-S Domstol anser dock att de negativa följderna av förslaget är mer långtgående än den teoretiska risk som utredningen redogör för. Förslaget kan i nuläget inte tillstyrkas utan det bör i första hand övervägas om mindre ingripande åtgärder kan vidtas. Detta gäller särskilt eftersom 30 § lagen om anställningsskydd (LAS) inte längre föreslås vara tillämplig på ordinarie domare. Rätten till överläggning har ett stort värde då den bidrar till att frågor reds ut på ett tidigt och konstruktivt sätt. Vi avstyrker även förslaget att preskriptionsbestämmelsen inte längre ska tillämpas. Vår inställning är att bestämmelsen bör finnas kvar. Som utredningen själv framhåller finns annars en risk att äldre uppgifter om misskötsamhet kan användas som påtryckningsmedel mot ordinarie domare. Det kan dessutom ifrågasättas om problemet i praktiken ligger i preskriptionsreglerna eller snarare i bristande rutiner och tillämpning.

7.4 Avstängning – anställningsförmåner

Utredningen föreslår att lön och andra anställningsförmåner ska få hållas inne under den tid en ordinarie domare är avstängd endast om det finns särskilda skäl för det. Avstängning bör som utgångspunkt inte inverka på domarens anställningsförmåner. En konsekvens av detta blir, enligt utredningen att 6 kap. 9 § Villkorsavtal-T om löneavdrag inte blir tillämplig. Utredningen framhåller vidare att lagstiftning som medför att ett tidigare träffat kollektivavtal inte längre kommer att gälla är typiskt sett problematisk.

En ordning som kan komma i konflikt med gällande kollektivavtalsregleringar är något Akavia och Saco-S Domstol ser allvarligt på och kan innebära ett ingrepp i partsautonomin för arbetsmarknadens parter och därmed utgöra brott mot Sveriges internationella åtaganden, bland annat ILO:s kärnkonventioner 87 och 98.

I sammanhanget kan nämnas att bestämmelsen 6 kap. 9 § är kopplad till 13 kap 12 § Villkorsavtal-T vilken har upphört att gälla. I ett avgörande i november 2022 bedömde Arbetsdomstolen att en statlig arbetsgivare inte haft rätt att stänga av en anställd med stöd av kollektivavtalet eller den allmänna arbetsledningsrätten eftersom åtgärden saknade lagstöd enligt 12 kap. 7 § regeringsformen (AD 2022 nr 49). Parterna upphävde den 30 september 2023 bestämmelsen om avstängning i kollektivavtalet.

Givet de särskilda förutsättningar som gäller för ordinarie domare, varav ett tungt vägande skäl är att bestämmelsen inte bör kunna användas som ett påtryckningsmedel, framstår det dock som rimligt att den inte längre ska vara tillämplig. Förslaget kan därför tillstyrkas.

7.5 Ordinarie domare bör inte längre kunna meddelas disciplinpåföljd

Utredningen föreslår att bestämmelserna om disciplinansvar i lag om offentlig anställning (LOA) inte längre ska gälla ordinarie domare. Akavia och Saco-S Domstol tillstyrker förslaget. Vår bedömning är att disciplinpåföljd är ett ålderdomligt verktyg som inte längre är ändamålsenligt varken för ordinarie domare eller andra statligt anställda. Vi menar att de situationer som kan bli föremål för disciplinpåföljd bättre hanteras genom dialog, eller, i mer allvarliga fall, genom andra åtgärder. Det finns därför anledning att se över arbetsgivarens möjligheter och verktyg för att kunna säkerställa en god arbetsmiljö för samtliga medarbetare.

7.7 Skadestånd enligt LAS

Utredningen föreslår att LAS bestämmelser om skadestånd inte längre ska vara tillämpliga vid formfel i ärenden om avstängning eller skyldighet att genomgå läkarundersökning. Akavia och Saco-S Domstol avstyrker förslaget då det skulle innebära att den ordinarie domaren får ett svagare skydd i fråga om formfel i ärenden om avstängning eller skyldighet att genomgå läkarundersökning. Möjligheten till skadestånd enligt LAS tillför ett mervärde ur såväl arbetsrättsligt som konstitutionellt perspektiv.

Utredningen menar att rätten till domstolsprövning i två instanser samt skadeståndslagens reglering ger ett tillräckligt skydd. Den nuvarande regleringen i skadeståndslagen avseende fel eller försummelse vid myndighetsutövning, innebär dock en mycket hög tröskel och är svår att tillämpa i praktiken. Förslaget utgör således en försämring för ordinarie domare.

Kapitel 9 En ny prövningsordning för entledigande av ordinarie domare

Utredningen gör bedömningen att samma prövningsordning ska gälla för entledigande som för avsättning, avstängning och läkarundersökning. Vidare förslås att förbudet mot entledigande när omplacering är möjlig inte längre ska omfatta ordinarie domare.

Akavia och Saco-S avstyrker förslaget. Att avskaffa förbudet mot entledigande när omplacering är möjlig står i motsats till grundtanken i utredningen dvs. att öka ordinarie domares vertikala oberoende. Bestämmelsen fyller en viktig funktion som säkerhetsventil och bör behållas för att inte försvaga domarnas rättsställning.

Akavia och Saco-S Domstol anser att den föreslagna nya prövningsordningen behöver utredas vidare. Behovet framträder särskilt i fråga om entledigande av ordinarie domare då det präglas av arbetsrättsliga aspekter som rehabilitering och arbetsanpassning vid sidan av konstitutionella frågor.

Kapitel 10 Anställningens upphörande på grund av ålder

Utredningen föreslår att ordinarie domares anställning (utom för justitieråd) automatiskt upphör vid 69 års ålder, om den inte förlängs. Detta regleras direkt i lag och innebär att upphörandet inte ses som ett skiljande från tjänsten, vilket gör att någon grundlagsskyddad rätt till domstolsprövning inte gäller.

I vårt remissvar till SOU 2023:12 Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende tillstyrkte Akavia och Saco-S Domstol förslaget om att grundlagsskydda domares rätt att kvarstå i tjänst till lagstadgad pensionsålder samt att sänkningar av pensionsåldern inte ska tillämpas på redan pågående anställningar. När det gäller rätten till prövning menar vi dock att en sådan möjlighet bör finnas men att frågan om en ny prövningsordning bör utredas vidare.

I enlighet med Akavia och Saco-S Domstols remissvar från 2023 välkomnar vi möjligheten för ordinarie domare att kvarstå efter pensionsåldern. Begränsningen till ett år framstår dock som alltför snäv. Många både kan och vill arbeta längre och samtidigt är det viktigt att domarnas oberoende inte rubbas när frågan om förlängning aktualiseras.

Kapitel 11 En ny prövningsordning för förflyttning av ordinarie domare

Utredningen föreslår en ny prövningsordning vid förflyttning av ordinarie domare. Förslaget innebär att beslutet ska fattas av Domstolsstyrelsens styrelse, som endast är beslutsför om samtliga ledamöter eller deras ersättare deltar. En förflyttning mot domarens vilja får ske endast om Domaransvarsnämnden eller domstol har bedömt den som tillåten. Prövningsordningen i tillåtlighetsfrågan ska i huvudsak motsvara den som föreslås för skiljande från anställningen, vilket innebär att beslut kan överklagas ända till Högsta domstolen utan krav på prövningstillstånd.

Akavia och Saco-S domstol tillstyrker förslaget att regeringen inte längre ska besluta om förflyttning. Det är välgrundat och kan bidra till att stärka domarnas oberoende. Frågan om tillåtligheten av förflyttning mot den enskildes vilja måste dock omges av tydliga regler. Ett beslut om förflyttning får inte användas som påtryckningsmedel eller disciplinärt ingripande, utan ska grunda sig på en reell organisatorisk förändring och inte på en konstruerad åtgärd i syfte att "bli av" med en viss person. Enligt utredningens förslag fattar Domstolsstyrelsen beslut om själva förflyttningen *efter* att tillåtligheten har prövats. Mot den bakgrunden föreslås en uttrycklig regel om att beslutet inte är överklagbart. Akavia och Saco-S Domstol avstyrker denna del av förslaget. Det är viktigt att domaren har en reell möjlighet att angripa beslutet utan förbehåll. Det skulle utgöra en garanti för att beslut om förflyttning inte missbrukas.

Vidare är det viktigt, i enlighet med utredningens förslag, att styrelsen endast är beslutsför om samtliga ledamöter eller deras ersättare deltar, utan möjlighet till vidaredelegering. Akavia och Saco-S domstol delar även utredningens förslag att dessa frågor även fortsättningsvis omfattas av förhandlingsskyldighet enligt MBL. Vi tillstyrker därför förslaget i denna del,

men anser att den föreslagna prövningsordningen behöver utredas vidare i enlighet med vad som anförts tidigare.

Kapitel 12 Förtroendeskadliga bisysslor – en ny ordning för ordinarie domare

Utredningen föreslår bland annat att reglerna om bisysslor i lag om offentlig anställning (LOA) tas in i den nya föreslagna lagen och anpassas för ordinarie domare. Domare får inte ha bisysslor som kan rubba förtroendet för hens opartiskhet eller oberoende och ska anmäla dem till domstolschefen och vid behov till Domstolsstyrelsen. Det blir inte längre möjligt att förbjuda en domare att ta en förtroendeskadlig bisyssla, men Domaransvarsnämnden ska kunna besluta att en sådan måste avslutas.

Akavia och Saco-S Domstol har förståelse för utredningens resonemang om att förtroendeskadliga bisysslor får en särskild innebörd för domare, eftersom det rör både opartiskhet och oberoende. Det finns också förståelse för möjligheten att förbjuda en domare att ta en förtroendeskadlig bisyssla som ett led i att värna oberoendet. Vi ser samtidigt en risk med att det inte längre ska vara möjligt att förbjuda en förtroendeskadlig bisyssla redan innan den påbörjas. Detta kan leda till att pågående bisysslor kan komma att avbrytas abrupt med negativa konsekvenser för domaren och andra berörda, trots att situationen enkelt hade kunnat hantearats redan från början.

Utredningens förslag innebär omfattande förändringar som går utöver vad 2020 års grundlagskommitté berört. Detta förutsätter en grundlig analys och konsekvensbedömning. Det gäller särskilt hur förslagen förhåller sig till kollektivavtalsreglerade bisysslor och risken att deras tillämplighet påverkas. Vi ser också problem med att olika ordningar ska gälla för ordinarie respektive icke-ordinarie domare, vilket kan skapa rättslig otydlighet och tillämpningsproblem. Sammanfattningsvis avstyrker vi därför utredningens förslag och menar att tillvägagångssätt och konsekvenser behöver utredas ytterligare.

Kapitel 13 Prövningsordningen vid domares ledighet för annan anställning

Akavia och Saco-S Domstol delar utredningens bedömning att frågor om domares ledighet för annan anställning i första hand även fortsättningsvis ses som arbetsrättsliga. Vi har inga invändningar mot att det är domstolarna som ska pröva ärenden om domares ledighet för en annan anställning.

Det är av stor vikt att ett avslag på en begäran om tjänstledighet skyndsamt kan överprövas. Idag avgörs frågan i praktiken av domstolschefen ensam, vilket kan innebära en risk för otillbörlig påverkan och inverka på domarens oberoende och självständighet. Vad gäller domstolschefer, bör det i enlighet med vad vi anförat gällande kapitel 11, vara Domstolsstyrelsens styrelse som fattar beslut och endast är beslutsför om samtliga ledamöter eller deras ersättare deltar. Vi tillstyrker utredningens förslag att regeringen inte längre föreslås hantera tvistiga ärenden som ett led i ett ökat oberoende. Däremot anser vi att beslut som rör domstolschefer borde få överklagas. Alla borde ges en möjlighet till tjänstledighet och därmed också en rätt att överklaga, även här enligt arbetsrättslig ordning.

Akavia och Saco-S Domstol tillstyrker vidare förslaget att det av ledighetsförordningen uttryckligen framgår att en annan beslutsordning kan gälla i fråga om ledighet för annan

anställning enligt kollektivavtal. Ett sådant klagande bidrar till tydlighet och förutsebarhet för domare.

Kapitel 14 En ändrad organisation för Domarnämnden

Akavia och Saco-S Domstol har inga invändningar mot utredningens bedömningar och förslag i denna del. Vi delar utredningens uppfattning att ökad självständighet i horisontellt led mellan domstolsväsendets organ bidrar till ett mer robust skydd för domstolar och domare även mot påverkan i vertikalt led. Domarnämnden bör därför ha en tydligt självständig ställning i förhållande till andra myndigheter. Vi delar utredningens bedömning att Domstolsstyrelsens uppdrag som värmyndighet för Domarnämnden bör begränsas till uppgifter som inte riskerar att påverka nämndens självständighet. Vi instämmer även i att nämnden fortsatt bör finansieras genom ett eget anslag i statsbudgeten, och inte via anslag som fördelas av Domstolsstyrelsen.

Därutöver finns andra frågor relaterat till Domarnämnden som utredningen inte behandlar. Det handlar primärt om Domarnämndens sammansättning, hur ledamöter utses och ordningen för att få fram lämpliga domarkandidater. Dessa frågor kräver ytterligare beredning för att säkerställa domstolarnas oberoende och rättssäkerhet. Processen behöver stärkas så att utnämningar sker uteslutande på sakliga grunder i enlighet med regeringsformen. Det talar för ökad transparens i urvalet - särskilt vid chefstjänster, tydligare principer för vitsordsvägning mellan sökande med olika erfarenhetsprofiler, en moderniserad och mer enhetlig referenstagning, översyn av den skriftliga värderingen i nämndens protokoll samt ett eventuellt ökat inslag av muntlighet.

Vi anser också att det bör förtydligas att regeringen inte har närvarorätt vid sammanträden men också att alternativ till att regeringen även fortsättningsvis utser ledamöterna bör övervägas. För att tillförsäkra oberoendet bör utgångspunkten vara så litet regeringsinflytande som möjligt.

Det är inte heller tillfredsställande att domstolschefer nominerar domstolarnas kandidater till nämnden, eftersom det riskerar att inskränka bredd och allsidighet. Arbetstagarrepresentation saknas fortsatt. Vi förordar en facklig företrädare som, med kunskap om kompetensbehov och arbetsplatsförhållanden, kan stärka kvalitet och allsidighet. Sammantaget bör nämnden rymma erfarenhet från domstolsledning och ordinarie domartjänst, rekryteringskompetens samt relevant extern erfarenhet för att säkra kompetensförsörjningen och främja en öppen och bred domarrekrutering.

Domarnämnden har en central roll för domarförsörjningen. Därför bör frågor om sammansättning, nomineringsförfarande och internt arbetssätt i rekryteringen ses över för att säkerställa att processen är objektiv, saklig och transparent. Förfarandet i Domarnämnden kan utvecklas för att främja rekryteringen av domare, vilket också framgick i Domarrekruteringsutredningen från 2017.

Kapitel 15 Renodling av Domarnämndens uppgifter

Vi tillstyrker utredningens förslag att uppdraget att bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att främja rekryteringen av ordinarie domare överförs från Domarnämnden till Domstolsstyrelsen.

Kapitel 17.13 Andra beslut som kan påverka en ordinarie domares oberoende eller självständighet

Utan att lämna något förslag gör utredningen bedömningen att beslut i andra frågor än dem som omfattas av den föreslagna prövningsordningen i sista hand bör kunna prövas av Högsta domstolen, om beslutet kan inverka på domarens oberoende eller självständighet. En sådan nyordning anges vara angelägen men ligger utanför utredningens uppdrag.

Sammanfattningsvis finns flera underliggande frågor gällande gränsdragning och balans mellan offentlig rätt och arbetsrätt när det kommer till domarens roll som behöver utredas vidare.

Patrik Nilsson
Samhällspolitisk chef Akavia

Elisabeth Åberg
Ordförande Saco-S Domstol

Jenny Wahlbäck
Sakkunnig rättsfrågor Akavia

Stellan Gylestam
Ledamot Saco-S Domstol